

Pregled stručnih knjiga i časopisa

Cetinić P. i Swiniarski J.: ALATI I TEHNIKA RIBOLOVA »Logos« Split, 1986.

Nedavno je izdavačka kuća »LOGOS« iz Splita u svojoj seriji priručnika izdala za 1985. opsežno djelo »ALATI I TEHNIKA RIBOLOVA« od autora dr Perice Cetinića, sadašnjeg direktora Instituta za oceanografiju i ribarstvo u Splitu i dr Josefa Swiniarskog, profesora na Fakultetu za ribarstvo u Szczecinu (Poljska).

Ovo je djelo, možemo reći, po mnogo čemu jedinstveno na našem tlu. Premda je i ranije bilo objavljeno nekoliko značajnijih rasprava i priručnika iz iste ili slične problematike koji su ocrtavali prilike na istočnom Jadranu, kao što su D'Ercove rukopisne knjige koje datiraju iz polovine prošlog stoljeća (prevedene i objavljene kod nas 1960. i 1973.), zatim Faberova knjiga »Fisheries of the Adriatic and the fish thereof« (London, 1983), Lorinijeva »Ribanje i ribarske sprave pr. istočnim obalama Jadranskoga mora (Beč, 1903), pa Grubišićeva i Gospodnetićeva »Povlačne mreže — razvoj, tehnika i navigacija (Split, 1953), Grubišićeva »Osnovi tehnike ribolova (Rijeka, 1960), malo koja od njih iznosi toliko sveobuhvatno i detaljno problematiku ribolovnih alata, njihove namjene, načina upotrebe te interakcije fluid — alat, kao što to nalazimo u priručniku o kojem je riječ. U njemu se ne obrađuju samo oni alati koji su u upotrebi uz našu obalu, nego i šire, pa po obimu sakupljene i obrađene građe ima zapravo monografski karakter. Treba, međutim, i ovdje istaći, kao što je to učinio dr Šime Županović, pisac predgovora, da »autori ne obrađuju ovaj problem u njegovom povjesnom razvoju, već se uglavnom koriste svršenim činom, tj. nazivom i opisom, odnosno upotrebom pojedinih ribolovnih alata, koji se od davnine upotrebljavaju na našoj obali«. Za razliku od toga autori daju, iako kratko, pravce daljnjeg razvoja ribolova, alata i ribolovne tehnike, što je kudikamo važnije. U njizi je dan i kratki osvrt na pravce i perspektive razvoja jugoslavenskog jadranskog ribolova obzirom na razvoj ribolovne flote, alata i tehnike ribolova.

Priručnik je bogato ilustriran crtežima, shemama i fotografijama što mnogo doprinosi razumjevanju tretirane građe, koja je u nekim djelovima slabije razumljiva nestručnjaku.

Tretirana građa podijeljena je u veći broj cjelina (poglavlja). u nastavku dajemo kratki prikaz svakog poglavlja.

U prvom poglavlju, koje je općeg karaktera, autori sažeto, sveobuhvatno i jasno iznose prvenstveno

osnovne postavke biološko-oceanografske znanosti. Raspravlja se o biološkom bogatstvu mora i teoretskim osnovama njegova racionalnog iskorištavanja i to počevši od faktora o kojima ovisi bogatstvo svakog bazena, odnosno njegovih osnovnih produkcijskih sposobnosti, zatim transformiranja producirane organske materije kroz trofičke nivoe u moru, do konačnih ribolovu dostupnih produkata, u prvom redu riba, glavonožaca i rakova. Autori ističu važnost mora kao izvora hrane, što lijepo ilustriraju podacima o svjetskom ulovu riba i drugih morskih životinja (skoro 77 mil. tona u 1982. god. bez alga i morskih sisavaca), ali i potrebu racionalnog iskorištavanja, koje se temelji na procjenama stoka i, na temelju toga, dozvoljenom nivou eksploatacije, zatim reguliranju ribolova, određivanju minimalnih veličina oka na ribolovnim alatima, reguliranju ribolovnih alata i načina njihove upotrebe i sl. Osim ovih općih zakonitosti koje su zajedničke za sva svjetska mora, autori se ukratko osvrću posebno na Jadransko more s obzirom na njegove produkcijske sposobnosti te procjene pelagičnih i bentoskih resursa. Recimo još i to da se uz sve ovo čitalac ukratko upoznaje i s pravnim načelima iskorištavanja prirodnih (obnovljivih) bogatstava mora.

U drugom poglavlju raspravlja se o materijalima koji se koriste za izradu ribolovnih alata i sredstava za njihovo armiranje. Detaljno se govori o vrsti vlakana (prirodna, sintetička), mrežnom tegu, krojenju mrežnog tega, nabiranju mrežnog tega, izračunavanju količine mrežnog tega potrebnog kod izrade ribolovnih alata, zatim o osnovnim svojstvima mrežnog tega (higroskopičnost, jakost, istezljivost i sl.), o užadi (tekstilnoj i čeličnoj), pa o plovcima, zmajevima, daskama širilicama, utezima i sl. sredstvima armiranja (sredstva plivanja i širenja) te o sredstvima povezivanja. Treba reći da se sve izneseno vrlo detaljno tretira i da je to poglavlje jedno od obimnijih po prostoru.

U trećem poglavlju daju se osnovi mehanike ribolovnih alata, tj. govori se o silama koje djeluju na ribolovne alate, kao što su sila teža, sila uzgona, sila objekata ulova, zatim sile hidrodinamičke reakcije i sl. Ovaj dio je dosta složen i zahtjeva studiozniji pristup, a i neka prethodna osnovna znanja iz hidrostatičke, hidrodinamičke, teorije vektora i sl. Međutim, jedan od osnovnih problema pravilne analize rada ribolovnih alata ili njihovih elemenata u određenim uvjetima, kao i kod izrade njihovih optimalnih konstrukcija, jest upravo poznavanje sila koje djeluju na ribolovne alate, a o veličini i pravcima djelovanja tih

sila ovisi oblik, položaj, jačina, lovnost i ostala svojstva ribolovnih alata, pa je poznavanje ove materije vrlo važno.

U četvrtom poglavlju, koje je najobimnije, iznosi se konstrukcija, tehnika ribolova i lovnost ribolovnih alata, što će najviše zanimati ljubitelje ribolova na moru. Ribolovne alate s obzirom na konstrukcijske karakteristike i način ribolova autori dijele u više grupa. Tako se obrađuju probodni ribolovni alati (osti, harpun i sl.), udičarski ribolovni alati, koji su, napomenimo usput, brojni i vrlo raznoliki uz našu obalu, zatim klopke (otvorene, pokrivene, stajaće), procjedni ribolovni alati, povlačni ribolovni alati (tu spadaju najveći ribolovni alati našeg privrednog ribolova na moru — dubinska i lebdeća povlačna mreža, pa dredža, strašin i sl.). Dalje se opisuju potegače, alati kojima se lovi okruživanjem (plivarice, tunolovke), nadizni ribolovni alati (kalimera, mrežnjak), poklopni ribolovni alati, zaglavljajući ribolovni alati (bukvara, gavunara, polandara i sl.), zaplećući ribolovni alati (poponica listarica i sl.) i napokon zagrađujući ribolovni alati.

Ova podjela ribolovnih alata donekle se razlikuje od one s kojom smo se susretali u ranijim priručnicima. Ona je ovdje u prvom redu mnogo detaljnija i suvremenija i u potpunosti odražava konstrukcijske osobine, način upotrebe i princip lova.

Tu se zapravo vidi sva obimnost, različitost formi, tehnike ribolova i lovnosti koji su u upotrebi na moru, ili drugim riječima, sve ono što su ljudi, boraveći pored mora, vjekovima stvarali, usavršavali i upotrebljavali za što efikasnije iskorištavanje prirodnih bogatstva mora. A znamo da su ta nastojanja čovjeka vrlo stara.

U petom poglavlju autori ukratko upoznaju čitaoca s reakcijama objekata ribolova (ribe) na uvjete sredine, ribolovne alate, svjetlosne podražaje, zvučne podražaje, mehaničke podražaje i električne podražaje te njihovim utjecajima na ribolov.

U šestom poglavlju daju se osnovni pojmovi o ribarskim brodovima i ribolovnim uređajima. Raspravlja se o općim zahtjevima ribarskog broda (eksploatacijskim, tehničkim, socijalno-stambenim), njihovoj podjeli, značajkama ribolovnog broda općenito i s obzirom na ribolov te o značajkama pojedinih tipova broda (kočar, plivaričar, tunolovac i sl.). Od ribolovnih uređaja govori se o sobama, vitlima i Puretić-bloku.

U sedmom poglavlju raspravlja se o detekciji u ribarstvu, tj. o upotrebi zvuka u traženju, lociranju i procjeni količine ribe. Razvoj i upotreba ultrazvučnih uređaja u ribarstvu novijeg je datuma. Oni su dosad odigrali veliku ulogu u efikasnosti i rentabilnosti ribolova na moru, posebno pri lovu pelagičnih i agregabilnih vrsta riba, premda njihov razvoj i široka upotreba tek predstoji. Pored osnovnih principa ehlokacije, odnosno hidroakustike, govori se i o hidroakustičkim uređajima koji se danas koriste u ribarstvu (echosonderi, sonari).

Autori su u prikupljanju, sređivanju i prezentiranju ove složene i obimne građe uložili veliki trud, a nadalje veliko teoretsko i praktično znanje. Ova knjiga proizašla je iz potrebe, kako autori navode, da se na stručnim i znanstvenim osnovama prikaže problematika alata i tehnike ribolova, u čemu su, možemo reći, u potpunosti uspjeli, izlaskom ove knjige iz tiska popunjena je praznina koja se osjećala na području stručne ribarstvene literature već duže vrijeme. Imajući u vidu naše prilike vjerujemo da će ona dugo zadovoljavati naše potrebe.

U vezi namjene ove knjige najbolje će biti da se poslužimo riječima samih autora: »knjiga ALATI I TEHNIKA RIBOLOVA je prije svega namjenjena našim ribarima profesionalcima, ali i ribarima koji se ribolovom bave kao dopunskim zanimanjem, kao svim ribarstvenim stručnjacima, koji se bave problematikom alata i tehnike ribolova. Namijenjena je i onima koji se bave sportskim ribolovom na moru konačno svim ljubiteljima mora i ribolova. Gotovo da i ne treba napominjati da će ova knjiga dobro poslužiti kao udžbenik učenicima ribarskih škola i studentima na fakultetima na kojima se predaje problematika morskog ribolova«.

I. Jardas

